

Cauza C-339/23**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

30 mai 2023

Instanța de trimitere:

Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Polonia)

Data deciziei de trimitere:

28 aprilie 2023

Reclamant:Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz
Inwestycyjny Zamknięty**Pârâtă:**

LC

Obiectul procedurii principale

Cerere de plată pentru suma de 41 177,24 PLN (aproximativ 8 761 EUR), majorată cu dobânzi de întârziere, cu privire la un împrumut de consum nerambursat de pârâta LC

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Interpretarea articolului 8 din Directiva 2008/48/CE din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului

Articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

Întrebarea preliminară

Articolul 8 din Directiva 2008/48/CE din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului trebuie interpretat în sensul că obligația creditorului de a evalua bonitatea consumatorului (a debitorului) este echivalentă cu alte obligații prevăzute de această directivă (în special obligațiile de informare prevăzute la articolul 10 și următoarele), astfel încât sancțiunile menționate la articolul 23 din directivă nu pot fi diferite, și anume nu pot prevedea consecințe juridice diferite pentru încălcarea fiecăreia dintre aceste obligații în parte?

Dispoziții de drept al Uniunii invocate

Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului: articolul 8 alineatele (1) și (2) și articolul 23

Dispoziții naționale invocate

Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Codul civil din 23 aprilie 1964): articolul 58, alineatele 1, 2 și 3 și articolul 481 alineatele 1, 2, 2¹, 2², 2³ și 2⁴

Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Codul de procedură civilă din 17 noiembrie 1964): articolul 505⁴

Ustawa o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (Legea privind creditul de consum din 12 mai 2011): articolul 9 alineatele 1-4, articolul 30 alineatul 1, articolul 31 alineatele 1 și 2, articolul 32, articolul 33 și articolul 45 alineatele 1-5

Ustawa prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Legea bancară din 29 august 1997): articolul 70 alineatele 1 și 2 și articolul 78a.

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 La 28 septembrie 2017 pârâta LC (consumatoare) a încheiat un contract de împrumut de consolidare cu Nest Bank S.A. din Varșovia în valoare de 49 148,06 PLN (10 457 EUR).
- 2 În temeiul contractului de împrumut, pârâta s-a angajat să ramburseze suma împrumutată în 60 de rate lunare egale până la 3 octombrie 2022 și să plătească un așa-numit comision de împrumut de 7 323,06 PLN (aproximativ 1 558 EUR), precum și să ramburseze dobânzile contractuale de 8 365 PLN (1 779 EUR) aferente utilizării capitalului, în valoare de 9,9 % (la o rată a dobânzii variabilă) pe an.

- 3 O parte din suma împrumutului pusă la dispoziția pârâtei a fost utilizată pentru a rambursa un alt împrumut. Suma rămasă a fost alocată pentru scopuri de consum.
- 4 Contractul de împrumut specifică faptul că „valoarea totală a împrumutului” înglobează suma de 33 460 PLN, „costul total al împrumutului” înglobează suma de 29 113,16 PLN, iar „suma totală de plată” este de 62 573,16 PLN. Rata lunară care trebuia plătită de pârâtă a fost de 1 042 PLN (aproximativ 221 EUR).
- 5 La momentul încheierii contractului, pârâta era pensionară și, în plus, era angajată cu jumătate de normă. În contractul de împrumut, pârâta a declarat că venitul său mediu net lunar a fost de 1 755,62 PLN (aproximativ 373 EUR), în timp ce rambursa încă un alt împrumut, a cărui rată a fost de 320 de PLN (aproximativ 68 EUR).
- 6 Contractul de împrumut nu prevedea asigurarea specifică a rambursării împrumutului.
- 7 În urma restanțelor în rambursarea împrumutului, creditorul a introdus o cerere de emisie a unei somații de plată. Ulterior, a fost substituit de reclamant, care a cumpărat creanța care face obiectul cererii în temeiul unui contract de cesiune de creanță.
- 8 Instanța de prim grad de jurisdicție a admis cererea în totalitate, emițând o somație de plată.
- 9 Pârâta a formulat opoziție împotriva acestei somații prin care a solicitat suspendarea executării, sau eventual, eșalonarea plății datoriei.
- 10 În cursul procedurii, pârâta a rambursat o parte din împrumut în valoare totală de 25 928 PLN (aproximativ 5 516 EUR).

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

- 11 În cadrul ședinței din 16 iunie 2020, pârâta a clarificat criticile, susținând că creditorul nu a realizat evaluarea bonității sale la momentul încheierii contractului. În plus, aceasta a invocat alte motive referitoare la aprecierea clauzelor contractului din perspectiva caracterului lor abuziv.
- 12 Reclamantul a renunțat parțial la cerere, în limita sumelor rambursate de pârâta în cursul procedurii. În rest, reclamantul își menține cererea de somație de plată a sumei principale, majorată cu dobânzi de întârziere.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 13 În lumina articolului 8 alineatul (1) din Directiva 2008/48 și a considerentului (28) al acestei directive, înainte de încheierea unui contract de credit, creditorul este obligat să evalueze bonitatea consumatorului, în special pe baza unui volum

suficient de informații obținute de la consumator. Această obligație, care figurează de asemenea la articolul 9 din Legea poloneză privind creditul de consum (denumită în continuare „Legea privind creditul de consum”), contribuie la realizarea obiectivelor generale ale directivei de a se asigura consumatorilor din Uniune un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și de a facilita apariția unei piețe interne eficiente în domeniul creditelor de consum.

- 14 Celelalte sarcini care revin creditorilor, în special obligațiile de informare prevăzute la articolele 5 și 10 din directiva menționată, contribuie, de asemenea, la realizarea acestor obiective.
- 15 În lumina jurisprudenței Curții, atât aprecierea bonității împrumutatului, cât și obligațiile de informare prealabile și concomitente încheierii contractului au pentru consumator o importanță fundamentală [a se vedea Hotărârile Curții din 21 aprilie 2019, Radlinger, C-377/14, EU:C:2016:283, punctele 61 și 64, din 10 iunie 2021, Ultimo portofolio Investment (Luxemburg), C-303/20, ECLI:EU:C:2021:479, punctul 29 și din 5 martie 2020, OPR-Finance s.r.o., C-679/18, EU:C:2020:167, punctul 21].
- 16 Astfel cum reiese din probele de la dosar, banca nu și-a respectat obligația de a efectua o evaluare a bonității. Cu toate acestea, potrivit instanței de trimitere, pârâta nu îndeplinea condițiile pentru a contracta un împrumut, întrucât nu dispunea de bonitate. Compararea veniturilor lunare cumulate ale consumatoarei cu sarcina care rezultă din rata lunară a împrumutului conduce la concluzia că plata ratei lunare plasează consumatoarea într-o situație de risc pentru garantarea nevoilor sale vitale esențiale. În același timp, situația financiară nefavorabilă a pârâtei nu a fost temporară.
- 17 În temeiul articolului 23 din Directiva 2008/48, statele membre stabilesc normele de sancționare aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în temeiul prezentei directive și întreprind toate măsurile necesare pentru a asigura că acestea sunt aplicate. Sancțiunile prevăzute trebuie să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.
- 18 La transpunerea Directivei 2008/48, legiuitorul polonez nu a introdus sancțiuni adecvate pentru încălcarea obligației de a examina bonitatea unui consumator care dorește să contracteze un credit de consum. Astfel, după cum reiese din Hotărârea Curții în cauza C-303/20, sancțiunile prevăzute în cazul încălcării obligației de examinare a bonității consumatorului la [articolul] 138c din kodeks wykroczeń (Codul contravențiilor) nu sunt suficiente. Deficiențele acestea privesc atât Legea privind creditul de consum, cât și Legea bancară.
- 19 Sistemul polonez de drept civil prevede o serie de soluții care permit aplicarea sancțiunilor în cazul încălcării dispozițiilor de drept privat. Una dintre aceste soluții o constituie articolul 45 din Legea privind creditul de consum, care prevede așa-numita sancțiune „a creditului gratuit”, în special în cazul încălcării de către creditor a obligațiilor sale de informare față de consumator. Această dispoziție se

aplică totuși numai încălcărilor enumerate în cuprinsul său, printre care nu figurează încălcarea obligației de examinare a bonității consumatorului.

- 20 Până în prezent, punctul de vedere predominant în practica jurisprudențială a instanțelor poloneze a fost că încălcarea obligației de a evalua bonitatea în temeiul articolului 9 din Legea privind creditul de consum nu era susceptibilă să determine vreo consecință juridică care să afecteze relația contractuală dintre părți. În lumina jurisprudenței actuale a Curții, o astfel de ipoteză nu este însă admisibilă.
- 21 Întrucât dispoziția articolului 45 din Legea privind creditul de consum nu abordează în mod explicit chestiunea încălcării obligației de a examina bonitatea consumatorului, este necesar în primul rând să se caute alte dispoziții care să permită o soluție în conformitate cu obiectivele urmărite de Directiva 2008/48. O astfel de normă ar putea constitui articolul 58 din kodeks cywilny (Codul civil) (denumit în continuare „Codul civil”), care prevede sancțiunea cea mai severă, și anume, cea a nulității actului juridic. Instanța de trimitere consideră că această dispoziție se poate aplica și ca urmare a unei încălcări a obligației de evaluare a bonității consumatorului.
- 22 Deși alegerea normelor de sancționare rămâne în responsabilitatea statelor membre, normele alese ar trebui, totuși, să asigure atingerea obiectivelor generale ale Directivei 2008/48, astfel cum menționate la punctul 13 de mai sus.
- 23 Prin urmare, instanța de trimitere ridică problema dacă, în cazul în care obligațiile prevăzute la articolele 8 și 10 din Directiva 2008/48, ce revin profesioniștilor în vederea realizării acestor obiective ar trebui să fie echivalente, acesta ar însemna că sancțiunile aplicate de statul membru în cauză, la care face trimitere articolul 23 din Directiva 2008/48, să poată fi diferite în funcție de încălcare.
- 24 Având în vedere că, la punctul 35 din hotărârea în cauza C-303/20, Curtea a indicat întinderea marjei de apreciere a instanței în ceea ce privește aplicarea și, în special, alegerea unei măsuri adecvate gravității încălcării constatate a unei obligații, trebuie să se deducă faptul că această măsură trebuie să fie echivalentă cu sancțiunile prevăzute pentru încălcarea altor obligații care decurg din legislația adoptată în aplicarea Directivei 2008/48?
- 25 În cazul încălcării obligației prevăzute la articolul 8 din Directiva 2008/48 (articolul 9 din Legea privind creditul de consum sau articolul 70 din Legea bancară), sancțiunea aplicată poate fi mai severă sau mai puțin severă decât cea prevăzută pentru încălcarea, de exemplu, a obligațiilor de informare prevăzute la articolul 10 din directiva menționată? Marja de apreciere la aprecierea echivalenței sancțiunii aplicate în dreptul național intră exclusiv sub incidența dreptului național sau reprezintă o consecință a aprecierii echivalenței obligațiilor prevăzute de directivă?
- 26 În speță, îndoielile de mai sus devin realitate. În cazul aplicării sancțiunilor prevăzute la articolul 58 din Codul civil, acordul devine nul și, prin urmare, toate dispozițiile sale încetează să mai fie obligatorii pentru părți. În schimb, sancțiunea

prevăzută la articolul 45 din Legea privind creditul de consum nu determină nulitatea, însă permite consumatorului să nu i se perceapă dobânzi și alte costuri de credit.

- 27 Cu toate acestea, așa cum se acceptă în mod obișnuit în practică, sancțiunea creditului gratuit nu include sancțiunile referitoare la dobânzile contractuale pentru executarea cu întârziere. Aceasta înseamnă că, în cazul aplicării articolului 45 din Legea privind creditul de consum, dobânzile de întârziere vor fi stabilite pe baza contractului (și se vor ridica în speță la 24,50 % pe an), iar în cazul unei sancțiuni în temeiul articolului 58 din Codul civil, normele de calculare a dobânzilor de întârziere vor fi supuse legii (dobânzile se vor ridica în acest caz la 12,25 % pe an).
- 28 În această privință, instanța de trimitere constată că, până în prezent, jurisprudența Curții nu a pus sub semnul întrebării eficiența, proporționalitatea sau efectul de descurajare al niciuneia dintre aceste sancțiuni în conformitate cu criteriile prevăzute la articolul 23 din Directiva 2008/48.
- 29 Trebuie subliniat totuși că unele cazuri examinate de Curte de aplicare a acestor sancțiuni privesc ordinile naționale ale diferitor state membre și că acestea beneficiază de autonomie în materie. O astfel de distincție între sancțiuni, în lumina articolului 23 din Directiva 2008/48, trebuie însă considerată drept licită în cadrul dreptului național al unui stat, atunci când obligațiile prevăzute de această directivă trebuie considerate echivalente, cu alte cuvinte, de un rang similar și urmărind aceleași obiective?
- 30 Pentru ca sancțiunea să respecte criteriile prevăzute la articolul 23 din Directiva 2008/48, instanța de trimitere trebuie să țină seama de faptul că stadiul actual al dreptului nu este nici suficient de precis, nici suficient de clar, iar capacitatea consumatorului mediu, care nu posedă cunoștințe juridice adecvate, de a-l evalua este cel puțin insuficientă.
- 31 Coexistența mai multor sancțiuni în dreptul național au ca efect nu numai că fundamentele juridice pentru valorificarea drepturilor în temeiul dreptului Uniunii devin neclare și imprecise, ce conduce la o reducere a eficienței acestora (*effet utile*), dar, de asemenea, ceea ce este important, introduce o distincție în ceea ce privește proporționalitatea sancțiunilor pentru nerespectarea obligațiilor care decurg dintr-un singur act al Uniunii, și anume Directiva 2008/48.
- 32 Primind un răspuns al Curții, instanța de trimitere va afla dacă diversitatea sancțiunilor (în sensul descris mai sus) este admisibilă în cazul încălcării obligațiilor care decurg din Directiva 2008/48. Cu toate acestea, instanța de trimitere dorește să sublinieze că nu solicită nicio indicație cu privire la dispoziția de drept național pe care trebuie să o aplice, ci, în cazul în care Curtea consideră necesar, o interpretare a dispozițiilor de drept ale Uniunii în limitele stabilite mai sus.

- 33 Curtea nu s-a pronunțat încă asupra problemelor ridicate în cadrul întrebării preliminare. Răspunsul la această întrebare va fi direct relevant pentru soluționarea prezentei cauze, și anume pentru aprecierea consecințelor relevante (ținând seama de criteriile prevăzute la articolul 23 din Directiva 2008/48) ale nerespectării de către bancă a obligației de a evalua bonitatea consumatorului, în special sub forma unei examinări a eficienței, a proporționalității sancțiunilor și a efectului lor de descurajare.

DOCUMENT DE LUCRU